

Lausunto

27.08.2026

Asia: VN/25123/2024-YM-313

Lausuntopyyntö Suomen ennallistamissuunnitelmaluonnoksesta

Lausunnonantajan lausunto

Yleiset kommentit ennallistamissuunnitelmaluonnoksesta

Ennallistamissuunnitelma on tärkeä askel luontokadon pysäyttämiseksi Suomessa. Ennallistamissuunnitelman taustalla on vahva tietopohja luontokadosta ja tarvittavista toimista. Tavoitteiden ja toimenpiteiden on jatkossakin perustuttava uusimpaan tietoon.

Lausuttavana on ennallistamissuunnitelman yhteenveto, joka sisältää viittauksia materiaaleihin, jotka eivät ole lausunnonantajien nähtävissä. Keski-Suomen liitto pitää tärkeänä, että suunnitelman jatkovalmistelu on mahdollisimman avointa ja että koko suunnitelmaluonnos liitteineen ja taustamateriaaleineen tuodaan sidosryhmien arvioitavaksi.

Suunnitelman arvioimista haastaa se, että valintojen taustoja ja tilannekuvaa ei kaikilta osin selitetä. Epäselväksi jää esimerkiksi, miksi luontotyyppien suotuisaa viitealaa (FRA) määriteltäessä vertailuarvoksi on valittu luontotyyppien pinta-alat vuonna 1995. Lisäksi suhteessa suunnitelman kokoluokkaan, asiakirjassa esitetty vaikutusten arviointi on varsin suppea ja osin puutteellinen: mm. ympäristövaikutukset puuttuvat kokonaan ja selvitys ennallistamisen kustannuksista ja hyödyistä on ilmeisesti vasta tulossa.

Lausuntoaikataulu herättää huomiota, kun lausuntoaika päättyy vain muutamia päiviä (27.8.) ennen kuin ensimmäinen suunnitelmaluonnos on toimitettava komissiolle (1.9.). Näin ollen nyt saatava lausuntopalaute tulee huomioida ennallistamissuunnitelman jatkovalmistelussa komissiolta saatavan palautteen rinnalla.

Seuraavassa vaiheessa suunnitelmaan on tärkeää tuoda alueellinen näkökulma. Alueelliset tavoitteet, toimenpiteet ja toimijat tekevät näkyväksi toimien jakautumisen ja tuovat suunnitelman konkreettisemmalle ja ymmärrettävämmälle tasolle.

Kommentit luontotyyppien ja lajien tilan parantamisen tavoitteisiin (artiklan 4 tavoitteisiin vastaaminen) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

Keski-Suomen liitto kiinnittää huomiota metsäluontotyyppejä koskevan tilannetiedon ja tavoitteiden, sekä alueellisen näkökulman puuttumiseen ennallistamissuunnitelman yhteenvedosta.

(Keski-)Suomelle keskeisten metsäluontotyyppien tilannekuvan puuttuminen suunnitelmasta on ongelmallista. Ennallistamissuunnitelman pitäisi perustua tuoreeseen tietoon ja tästä näkökulmasta tilannekuvan esittäminen näyttäisi perustellulta, vaikka tavoitteita ei vielä pystyittäisi asettamaan.

Vastaavasti metsiin liittyen olisi ollut parempi esittää joko vaihtoehtoisia tavoitetasoja perusteluineen tai muuten taustoittaa, mistä lisäneuvottelutarpeessa on kyse. Eri alueiden, elinkeinojen ja toimijoiden yhdenvertaisuuden kannalta on ongelmallista, että keskeisiä luontotyyppijä on jätetty kokonaan käsittelemättä.

Seuraavassa vaiheessa suunnitelmaan on tärkeää tuoda mukaan alueellinen näkökulma. Alueellisen näkökulman huomioiminen tekee suunnitelmasta konkreettisemmän ja ymmärrettävämmän, mutta on tärkeä myös yhdenvertaisuuden ja hyväksyttävyyden näkökulmista.

**Kommentit meriekosysteemien ennallistamistavoitteisiin (artiklan 5 tavoitteisiin vastaaminen) /
Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luvut 2-3)**

Keski-Suomen liitto pitää tärkeänä, että tavoitekuvauksessa mainitaan valuma-alueen merkitys merentilan kehityksessä. Valuma-alueilla taas on suora yhteys artiklan 4 tavoitteisiin suo- ja metsäluontotyyppien osalta.

Kaupunkiekosysteemialueiden rajauksiin liittyvät kommentit / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

-

Kommentit jokien ennallistamistavoitteisiin (artiklan 9 tavoitteisiin vastaaminen) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

Lausuttavana olevassa ennallistamissuunnitelman yhteenvedossa ei kerrota esimerkiksi purettavaksi valittujen esteiden sijainneista ja valintaperusteista.

Kommentit pölyttäjäkantojen ennallistamistavoitteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

-

Maatalousindikaattoreiden valintaan ja turvemaan määritelmään liittyvät kommentit / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

-

Metsäindikaattoreiden valintaan liittyvät kommentit / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 3)

-

Kommentit heikentämättömyysveloitteen kansallisen toimeenpanon ja joustavaan soveltamiseen. Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto luku 6. Heikentämättömyysveloitteen kansallista toimeenpanoa valmistellaan erillisessä lakihankkeessa (<https://ym.fi/hankesivu?tunnus=YM022:00/2025>), josta järjestetään oma erillinen lausuntokierros valmistelun edetessä.

Kommentit toimenpideluonnoksista

Kommentit erityisesti luontotyyppi ja lajitavoitteita (artikla 4) sekä jokien vapauttamista (artikla 9) tukeviin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Toimenpiteitä on kuvattu suunnitelman tiivistelmässä varsin yltäsoisesti, mikä haastaa kokonaisuuden arviointia. Yleisesti ottaen on tärkeää, että suunnitelma jatkossa siirtyy aiempaa vahvemmin selvityksistä käytännön toimenpiteisiin. Resursseja tulisi suunnata mahdollisimman paljon jo tutkitun ja tuotetun tiedon jalkauttamiseen uusien selvitysten sijaan.

Toimenpiteiden 1 ja 2 merkitystä heikentää se, että niiden rahoitusta ei ole pystytty varmistamaan.

Toimenpide 3 eli soiden kokonaissuunnitelma on perusteltu toimenpide laajan kokonaisuuden ymmärtämiseksi ja hallitsemiseksi. Yhtä tärkeää on suunnitelman järjestelmällinen toimeenpano. Kokonaissuunnitelmassa on perusteltua huomioida valtioneuvoston tuore selvitys soiden ennallistamisen ja maanpuolustuksen synergiahyödyistä ja tämän näkökulman mahdollisuuksista myös rahoituksen näkökulmasta.

Seuraavassa vaiheessa on syytä tunnistaa maakuntatason alueidenkäytön suunnittelun yhteydet ennallistamissuunnitelmaan. Monissa maakunnissa tehdyt luonnontilaselvitykset ja luonnonmonimuotoisuuden toimenpideohjelmat ovat tietopohjaa ennallistamiskokonaisuuden taustaksi. Ohjelmat voivat myös tukea alueellista priorisointityötä. Lisäksi maakuntakaava on yksi työväline isojen kokonaisuuksien kuten vihersinirakenteen kytkeytyvyyden ohjaamisessa.

Kommentit erityisesti meri- ja vesiekosysteemien (artikla 5) ennallistamista tukeviin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Vesienhoidon suunnitelmien ja toimenpideohjelmien toteutuksen resurssit eivät ole riittäviä: meneillään olevan suunnitelmakauden toimenpiteiden toteutus on osittain jäljessä ja kaikkiin tavoitteisiin ekologisessa tilassa ei tulla pääsemään. Toimenpiteiden täysimääräinen toteutus on varmistettava jatkossa. Suunnitelmassa olisi tarpeen erottaa, mitkä toimenpiteet koskevat erityisesti meriekosysteemejä ja mitkä sisävesiä.

Pienvedet, kuten purot, on huomioitu meri- ja vesiekosysteemien ennallistamista tukevissa toimenpiteissä puutteellisesti. Valuma-alueilla tehtävät toimet ovat keskeisiä pienvesien tilan parantamiseksi.

Kommentit kaupunkiekosysteemialueiden kaupunkivihreää ja latvuspeittoa lisääviin toimenpiteisiin (artikla 8) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Toimenpiteenä 22 esitetään selvitettäväksi mahdollisuutta lisätä kaupunkivihreän ja latvuspeiton määriä kasvattavat toimenpiteet valtion ja kaupunkien yhteisiin kaupunkikehittämisen sopimus- ja suunnitelmavälineisiin, kuten MAL sopimuksiin ja seudullisiin liikennejärjestelmäsuunnitelmiin. Koska kyseessä on kansallinen suunnitelma, tavoite voisi olla määrätietoisempi ja pyrkiä suoraan lisäämään nämä keskeiset ja yhteismitallisesti vaikuttavat toimenpiteet ao. sopimuksiin ja suunnitelmiin.

Kommentit erityisesti pölyttäjäkantojen ja maatalousekosysteemien ennallistamista tukeviin toimenpiteisiin (artiklat 10 ja 11) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

-

Kommentit erityisesti metsäekosysteemien ennallistamista tukeviin toimenpiteisiin (artikla 12) / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Metsäekosysteemejä koskevat toimenpiteiden lisäisyys ja vaikuttavuus jää epävarmaksi.

Kommentit tietopuutteiden ja seurantavelvoitteiden täyttämiseksi ehdotettuihin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 4)

Seuranta ja tietopuutteiden täydentäminen ovat keskeisiä toimien kohdentamisen vaikuttavuuden varmistamiseksi. Tietopuutteiden täydentämisen toimenpiteessä on tarpeen huomioida tiedon saavutettavuus ja käytettävyys. Mahdollisimman avoin ja ajantasainen luontotieto on tarpeen sekä suunnittelu- ja lupaprosesseissa, että esimerkiksi luonnonarvomarkkinoiden osana tehtävien luontotekojen vaikuttavassa kohdentamisessa. ,

Kommentit suunnitelman kustannuksiin ja rahoituspohjaa koskeviin toimenpiteisiin / Materiaali: ennallistamissuunnitelman yhteenveto (luku 5)

Suunnitelman yksi keskeisiä ongelmia on sen rahoitukseen ja resurssointiin liittyvät epävarmuudet. Ennallistamissuunnitelman hyväksyttävyys ja tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että niiden toteuttamiseen on käytettävissä pitkäjänteinen ja ennakoitava rahoitus. Ennallistamissuunnitelman kustannuksia ja hyötyjä on syytä tarkastella alueellisesti heti, kun alueellisesta kohdentumisesta on tietoa.

Suunnitelmassa puhutaan tarpeesta tunnistaa ennallistamisasetuksen toimeenpanon yhteishyötyjä eri rahoitusmekanismien ja politiikkasektorien tavoitteiden kanssa. Yksi näistä teemoista on ennallistamisen ja maanpuolustuksen yhteydet, joista on julkaistu myös valtioneuvoston tuore selvitys. Vastaavasti on keskeistä, että seuraava kansallinen ja alueellinen kumppanuussuunnitelma ja sen osana oleva CAP-tuki, tukee ennallistamisasetuksen tavoitteita maatalouselinympäristöissä.

Kustannusten lisäksi tärkeää olisi tunnistaa myös ennallistamissuunnitelman lyhyen ja pitkän aikavälin hyödyt. Näitä ovat esimerkiksi ennallistamisen työllisyysmahdollisuudet erityisesti harvaanasutuilla seuduilla. Ennallistaminen vaikuttaa lisäksi moniin ekosysteemipalveluihin. Kokonaisuuden ymmärtämiseksi pitäisi arvioida myös sitä, mitä toimien tekemättä jättäminen maksaisi pitkällä aikavälillä esimerkiksi ekosysteemipalvelujen heikkenemisen tai luontokadon riskien kautta.

Luonnonarvomarkkinoiden osalta suunnitelman perusteella korostuu tarve tarkastella ekologisen kompensaation velvoittavuutta lainsäädännön kautta.

Keski-Suomen liitto